

УДК 338.4

Доровський О.В.*кандидат економічних наук, доцент, здобувач
Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку
Національної академії наук України*

СВІТОВИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ РИНОК: СТРУКТУРА, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ, ТОЧКИ ЗРОСТАННЯ

У статті досліджуються сучасні тенденції, динаміка та особливості розвитку світового фармацевтичного ринку. Визначаються основні компанії-виробники лікарських препаратів, розглядаються основні сектори фарміндустрії. Доводиться, що фармацевтичні компанії перебувають у глибокій залежності від результатів продажів препаратів-блокбастерів. Досліджуються особливості винахідницької й патентної активності великих компаній. Доводиться, що зараз найбільш наукомісткою й прибутковою сферою фармацевтичної галузі є біотехнологічна. Виділяються країни та компанії, що є найбільш активними розробниками та виробниками сучасних біотехнологічних препаратів. Розглядається нова галузь, що виникла на перетині традиційної фармакології та біотехнології – фармакогеноміка. Розглядаються процеси консолідації, злиттів і поглинань у фармації, як один з факторів, що дозволяє галузі зберігати зростання. Визначається, що найважливішою тенденцією сучасного світового фармацевтичного ринку є зміна географічної структури попиту. Досліджуються форми і методи державної інвестиційної політики. Аналізуються особливості та напрямки державного стимулювання фармацевтичної промисловості у Китаї та Індії. Визначаються точки зростання світової фармації.

Ключові слова: фармацевтичний ринок, лікарські препарати, препарати-блокбастери, фармакогеноміка, точки зростання.

Доровской А.В. МИРОВОЙ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКИЙ РЫНОК: СТРУКТУРА, ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ, ТОЧКИ РОСТА

В статье исследуются современные тенденции, динамика и особенности развития мирового фармацевтического рынка. Определяются основные компании-производители лекарственных препаратов, рассматриваются основные сектора фарминдустрии. Доказывается, что фармацевтические компании находятся в глубокой зависимости от результатов продаж препаратов-блокбастеров. Исследуются особенности изобретательской и патентной активности крупных компаний. Доказывается, что в настоящее время наиболее наукоемкой и прибыльной сферой фармацевтической отрасли является биотехнологическая. Выделяются страны и компании, которые являются наиболее активными разработчиками и производителями современных биотехнологических препаратов. Рассматривается новая отрасль, возникшая на пересечении традиционной фармакологии и биотехнологии – фармакогеномика. Рассматриваются процессы консолидации, слияний и поглощений в фармации, как один из факторов, который позволяет отрасли сохранять рост. Определяется, что важнейшей тенденцией современного мирового фармацевтического рынка является изменение географической структуры спроса. Исследуются формы и методы государственной инвестиционной политики. Анализируются особенности и направления государственного стимулирования фармацевтической промышленности в Китае и Индии. Определяются точки роста мировой фармации.

Ключевые слова: фармацевтический рынок, лекарственные препараты, препараты-блокбастеры, фармакогеномика, точки роста.

Dorovsky O.V. WORLD PHARMACEUTICAL MARKET: STRUCTURE, DEVELOPMENT TRENDS, GROWTH POINTS

The article examines the modern trends, dynamics and specifics of the world pharmaceutical market development. The author identifies the major producers of medicinal products and considers the main sectors of the pharmaceutical industry. It is proved that the pharmaceutical companies greatly depend on the results of blockbuster drugs sales. The features of inventive and patent activities of large companies are examined in the article. It is proved that at present the most profitable and high technology area of the pharmaceutical industry is biotechnology. The countries and the companies that are the most active developers and manufacturers of modern biotechnology drugs are marked out. Pharmacogenomics is the new branch, which arose at the intersection of traditional pharmacology and biotechnology, it is examined in the article. The author considers the processes of consolidation, mergers and acquisitions in the pharmaceutical industry as one of the factors that allows the industry to maintain growth. It is determined that the most important trends of the modern world pharmaceutical market are changes of the geographic patterns of demand. The article studies the forms and methods of state investment policy. The author analyzes the characteristics and direction of state incentives for the pharmaceutical industry in China and India. The growth points of the world pharmaceutical market are defined in the article.

Keywords: pharmaceutical market, medicinal products, blockbuster drugs, pharmacogenomics, growth points.

Постановка проблеми. Розвиток фармацевтичної індустрії у напрямку розробки і впровадження найбільш ефективних і безпечних лікарських препаратів є пріоритетним напрямком для багатьох провідних країн світу і найвідоміших фармакологічних компаній. Це обумовлюється, насамперед, соціальною значимістю продукції галузі, змінами у демографічній ситуації в усіх країнах світу, які пов'язані із старінням населення, підвищенням рівня захворюваності серед мешканців планети, особливо похилого віку.

Так, за даними ООН, у країнах Організації економічного співробітництва й розвитку (ОЕСР), до якої входить 34 країни (в основному з регіонів Європи й Північної Америки) населення старше 65 років налічується вже понад 17% від загальної чисельності, і до 2015 р., за прогнозом, збільшиться до 20%. Частка молодого й працездатного населення скорочується. У 2020 р. близько 9,4% жителів землі, або

719,4 млн. осіб, будуть становити люди у віці 65 років і більше, у порівнянні з 7,3% (477,4 млн.) у 2005 р. [1, 2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Враховуючи надзвичайну важливість різних аспектів проблеми розвитку фармацевтики, окремі її питання знаходяться в фокусі уваги як науковців, так і практиків. Серед наукових праць вітчизняних та закордонних вчених з даної проблематики відомі роботи Андріанова В., Дутчак І., Євстратова О., Зданович М., Іщенко С., Кизима М., Кондратьєва В., Кулагіна С., Лін А., Н. МакЛенна (Nigel MacLennan), Мнушко З., Посилкіної О., Солодовського Ю., Татаркіна О., Трофимової О., Чаппела С. (Chapell S.) та ін. Проте, відмічаючи високу динамічність змін в соціальній сфері й в економіці, і велике коло факторів, що впливають на розвиток цієї галузі, досліджувана проблематика залишається вкрай актуальною та важливою.

Мета статті полягає у визначенні сучасних тенденцій, особливостей та перспектив розвитку світової фармації, а також точок її подальшого зростання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як свідчать статистичні дані, середні витрати на ліки на душу населення різні. У Японії вони складають 506 дол. США на рік при середній тривалості життя 82,15 років (78,7 – у чоловіків; 85,6 – у жінок); у Греції – 677 дол. США при середній тривалості життя громадян в цій країні 79,5 років (76,9 – у чоловіків та 82,1 – у жінок); у США – 878 дол. США при середній тривалості життя 78,1 роки (75,2 – у чоловіків; 81 – у жінок); у Росії – 240 дол. США при середній тривалості життя громадян 66,05 років (59,1 – у чоловіків; 73 – у жінок) [3].

Основна частина медикаментів (понад 75%), яка надходить на світовий ринок, виробляється у США, Японії, Німеччині, Франції, Великобританії, Швейцарії, Італії та Іспанії. Ці країни є виробниками оригінальних, найбільш ефективних і якісних лікарських засобів. Динаміка розвитку світового фармацевтичного ринку протягом останніх 10 років свідчить про те, що виробництво ліків є сьогодні і залишиться у майбутньому однією з найперспективніших галузей. Згідно із прогнозом такої авторитетної організації, як «IMS Healt», обсяг світового фармацевтичного ринку у 2020 р. перевищить 1,5 трлн. дол. США.

Фармацевтичні компанії, які входять до першої десятки, становлять так звану групу «Велика Фарма» (Big Pharma), з обсягом продажів майже 500 млрд. дол. США і витратами на R&D понад 60 млрд. дол. США (табл. 1).

Таблиця 1
Світовий рейтинг фармацевтичних компаній у 2013 р. [4]

	Компанія	Країна	Обсяг продажів, млрд дол. США	Чистий прибуток, млрд дол. США
1	Novartis	Швейцарія	57,9	11,65
2	Pfizer	США	51,6	22,00
3	Roche Holding	Швейцарія	50,05	17,52
4	MSD (Merck & Co)	США	44,03	4,40
5	Sanofi	Франція	43,82	6,68
6	GSK (Glaxo-smithkline)	Великобританія	41,61	10,44
7	Johnson & Johnson	США	28,1	6,70
8	Astra Zeneca	Великобританія	25,71	8,39
9	Bayer HealthCare	Німеччина	25,17	7,09
10	Elli Lilly	США	23,11	4,68

Флагманами світової фармацевтичної галузі є фармакологічна компанія Pfizer (США) та Novartis (Швейцарія). Вона займає лідируюче положення в галузі розробки нових препаратів для лікування діабету, онкологічних і серцево-судинних захворювань і працює більш ніж в 150 країнах світу, щорічно інвестуючи майже 8 млрд. дол. США у наукові дослідження.

Найбільше фармацевтичних компаній створено у фармацевтичній промисловості США – більше 1000. Найкрупніші з них представляють собою транснаціональні компанії (ТНК) із складною організаційною структурою, яка складається з багатьох підрозділів. Це – високоспеціалізовані компанії, які об'єднують

виробничі підприємства, наукові центри та широку збутову мережу. Транснаціональний характер компанії дозволяє їм гнучко маневрувати ресурсами і здійснювати виробництво, збут, а також розробку і впровадження нових препаратів з найменшими витратами.

Згідно з даними Асоціації фармацевтичних дослідників і виробників США (Pharma), світове лідерство в розробках інноваційних лікарських засобів належить США, Японії, Швейцарії, Великобританії й Німеччині. Якщо порівняти зростання видатків на науково-дослідницькі розробки (R&D) за провідними інноваційними фармацевтичними компаніями, то світовим лідером, згідно даним консалтингової компанії Booz & Company, є швейцарська фармацевтична компанія «Novartis».

У 2018 р. прогнозується істотне збільшення витрат на інвестиції в R&D-сектор у таких країнах як Бразилія, Китай і Індія, які мають сприятливий інвестиційний клімат внаслідок низької вартості трудових ресурсів. Цей фактор стає причиною «еміграції» дослідницьких активів з Європи до цих країн.

«Big Pharma» переживає зараз складний період свого розвитку. Це стосується й активності в області R&D. Основні проблеми фармацевтичних мультинаціональних корпорацій носять об'єктивний характер. Тенденція зниження середньорічних темпів збільшення витрат на R&D як у США, так і в європейських країнах пов'язана з рядом причин. За останні роки минули або минають терміни дії патентів на значну частину інноваційних препаратів, залишаючи компанії-розробники без оригінальних ЛЗ засобів, що приносить значні втрати. За період з 2010 по 2012 рр. втрати прибутку великими корпораціями із цієї причини щорічно становили більше 25 млрд. дол. США [5].

На сьогоднішньому етапі великі фармацевтичні компанії перебувають у глибокій залежності від результатів продажів одного або двох препаратів-блокбастерів, рівень продажів яких перевищує 1 млрд. дол. США. Вихід такого препарату з-під патентного захисту ставить під загрозу благополуччя концерну в цілому. Багато з великих фармацевтичних компаній є вразливими в даній області. В 2011 р. на частку «блокбастерів» припадало в середньому близько 20% від загального обсягу продажів компаній, які входять у першу десятку [6]. За оцінками експертів, ця ситуація буде актуальною до 2016 р. Найбільш складна ситуація передбачається в тих компаніях, які мають високу частку препаратів-блокбастерів в загальному обсязі продажів, що загострює актуальність розробки нових препаратів.

Аналіз інформації щодо компаній, які подали найбільше число заявок до «Мадридської системи міжнародної реєстрації знаків» у 2009-2011 рр., свідчить про високу винахідницьку й патентну активність великих компаній. Найбільшу кількість заявок на реєстрацію R&D-продуктів протягом трьох років подала швейцарська фармацевтична компанія «Novartis».

Зараз найбільш наукомісткою й прибутковою сферою фармацевтичної галузі, що володіє перевагами розвинуеного сегмента R&D, є біотехнологічна. У світовій практиці більше 50% інвестицій, які спрямовані на фінансування розробок у біотехнологічній сфері, акумулюють розвинені компанії. У біофармацевтичному секторі фармацевтичної промисловості спеціалісти зайняті дослідженнями й розробкою новітніх методів лікування й ліків для тих хворих, чий потреби в ефективному лікуванні не можуть бути задоволені при застосуванні традиційних препара-

тів. На рахунку світової біофармацевтики більш ніж 5000 інноваційних препаратів і більше 500 млрд. дол. США інвестицій в R&D з 2000 р. [7].

На початок 2013 р. тільки в американських біофармацевтичних компаній на етапі розробки перебувало 907 препаратів і вакцин для лікування більш 100 захворювань. При цьому 465 R&D-продуктів призначено для лікування 10 основних хронічних захворювань (цукровий діабет, остеоартрит, хвороба Альцгеймера, хронічна обструктивна хвороба легень тощо), які діагностуються у людей у віці 65 років і більше; 338 – для лікування складних онкологічних захворювань [8].

Найбільш активно розробка й виробництво сучасних біотехнологічних препаратів здійснюються в Північній Америці, Японії, Австралії, Західній Європі. Частка біофармацевтики в цих країнах, за різними джерелами, досягає 32-46% фармацевтичного ринку й має тенденцію до збільшення. Домінують на ринку біофармацевтичної продукції виробники зі США. За підсумками 2010 р. шість із них увійшли в Топ-10 біофармацевтичних компаній за обсягом продажів (Amgen Inc., Gilead Sciences Inc., Biogen Idec Inc., Genzyme Corp., Celgene, Cephalon) [9].

Протягом декількох останніх років стабільно зростає субринок виробництв біотехнологічних медичних препаратів. Темп його зростання становили 10-18% %, а загальний обсяг продажів – 65 млрд. дол. США. Для цього ринку характерною рисою є збільшення кількості країн, які входять до нього, особливо таких країн як Китай та Індія, які стрімко розвиваються, а також стирання чіткої межі між біотехнологічними та традиційно фармакологічними компаніями. Особливо наочно це у великих компаніях, які домінують в цьому сегменті фармацевтичного ринку.

Не дивлячись на те, що головні розробки проводяться в найбільш значущих терапевтичних сегментах (онкологія, діабет тощо), біофармакологічні компанії поступово витісняють традиційних виробників із таких ніш як боротьба з надлишковою вагою, астмою, алергією, серцево-судинними захворюваннями і атеросклерозом, купання неочікуваних та хронічних болів.

На перетині традиційної фармакології та біотехнології зараз виникає нова галузь – фармакогенетика, метою якої є створення персоналізованих лікарських препаратів – найбільш ефективних ліків для конкретного пацієнта саме в цей час.

Персоналізація медицини на базі найновітніших біотехнологічних розробок і паралельне виробництво лікарських препаратів означає відхід від блокбастер-бізнес-моделі, яка була до останнього часу універсальною для великих фармацевтичних компаній.

Одним з факторів, що дозволяють світовій фармацевтичній галузі зберігати зростання, є тенденція, яка пов'язана із процесами консолідації, злиттів і поглинань (M&A). Цей процес здійснюється компаніями для розширення бізнесу й виходу на нові ринки, а також для пошуку нових технологій розробки й досліджень лікарських препаратів.

Важливою рушійною силою угод з M&A є прагнення фармацевтичних і біотехнологічних компаній зайняти лідируючі позиції на фармринку. Такі угоди вже довгий час залишаються одним із ключових інструментів для розвитку бізнесу. Стратегічно правильно продумані злиття й поглинання можуть дозволити компанії поповнити свій продуктовий портфель препаратами, що користуються попитом на ринку, стримуючи в такий спосіб удари конкурентів з боку генериків, тобто версій оригінальних лікар-

ських засобів після закінчення терміну патентного захисту. Крім того, M&A сприяють розширенню присутності компаній на ринках, які не охоплюються, а також дають можливість роздобути нові технологічні платформи й напрацювання в певних сферах.

Найважливішою тенденцією сучасного світового фармацевтичного ринку є зміна географічної структури попиту. На початку 2000-х рр. зростання споживання ЛЗ було обумовлене позитивною динамікою попиту на ринках розвинених країн, однак зараз – країн, що розвиваються. Їх значення у майбутньому буде зростати, як і їхні розміри.

Індія та Китай перебувають на першому та другому місцях серед країн, що прагнуть у найближчі 10 років подолати перевагу Заходу на світовому ринку ЛЗ, на третьому – Бразилія. До групи стрімко зростаючих ринків відносять також Туреччину, Мексику, Росію, Південну Корею. Даний фармсектор нараховує понад 3 млрд. населення або 45% населення планети. Середній клас в цих країнах збільшується за чисельністю, але лише менш 10% з цих 3 млрд. населення можуть собі дозволити західну медицину. Тим не менш, це складає майже 300 млн. осіб, що можна зіставити з фармацевтичним ринком США [10].

Ці країни мають значний науковий потенціал, величезний внутрішній ринок і почали масштабні перетворення у фармацевтичній промисловості. Зростання ринків цих країн досягне майже 12% до 2016 р., у той час як у середньому ринок буде зростати на 4,5% щорічно. За прогнозами аналітиків, до 2020 р. обсяг випуску фармпродукції в Китаї складатиме 1,57 трлн. дол. США на тлі того, що транснаціональні компанії відчують наслідки патентного обвалу. У минулому десятилітті темп щорічного росту китайської фармгалузі складав 16,4%, а в 2012 р. досяг 23,6%. Протягом найближчих декількох років китайський фармринок може вийти на третє місце у світі після ринків США і Японії, а до 2020 р. стане другим [11].

Крім того, сьогодні центр світового фармацевтичного виробництва субстанцій переміщується з Європи та США до Китаю й Індії. У Китаї зараз виробляється 90% всіх субстанцій для світової фармацевтичної індустрії.

Інтелектуальний потенціал обох країн оцінюється західними експертами як надзвичайно перспективний з погляду вартості ресурсів. В Індії проведення R&D обходиться у середньому в 8 раз дешевше, ніж на Заході, клінічні випробування – в 10 разів. У Китаї клінічні випробування обходяться приблизно втричі дешевше. Повний цикл від розробки до виходу на ринок нового препарату, який обходиться західним компаніям близько 800 млн. – 1 млрд. дол. США, у Китаї становить у 100 разів меншу суму (від 6,5 млн. дол. США). Частка витрат на R&D у доданій вартості продукції в Індії й у Китаї в цілому в 5-7 разів нижча за середньосвітову [12].

Основною тенденцією на глобальному фармацевтичному ринку слід відзначити також динамічне переміщення обсягів виробництва ЛЗ із країн-лідерів – США, Канади, Японії, Швейцарії, Великобританії, Німеччини, Франції, Іспанії та Італії у країни з економікою, що розвивається: Китай, Індія, Бразилія, Мексика, Росія та ін.

Ці країни і, насамперед, Індія та Китай, здійснюють повномасштабну підтримку своєї фармацевтики в усіх напрямках. Так, в Індії, починаючи з 1960 р., державна підтримка була спрямована на виробництво фармацевтичних субстанцій, необхідних для ресурсного забезпечення галузі. Дана обставина до-

зволила цій країні створити згодом власну фармацевтичну промисловість з більш високою доданою вартістю. Внутрішній ринок почав розбудовуватися за рахунок власних виробників, які копіювали відомі фармацевтичні препарати [13].

Державне стимулювання фармацевтичної промисловості у Китаї здійснювалось у руслі підтримки конкурентоспроможності китайських виробників при лібералізації внутрішнього ринку й виходу на глобальний ринок. Заходи державної підтримки галузі у Китаї, маючи свої особливості, торкалися у цілому, як і в Індії, стимулювання виробництва, R&D, кадрового забезпечення і формування необхідної інфраструктури. Реалізація заходів державної підтримки фармацевтичної промисловості дозволила китайським компаніям нарощувати обсяги продажів темпами, що випереджають зростання світового ринку (щорічний приріст склав 20%), і збільшити свою частку у світовому обороті ЛЗ за десять років у 1,7 рази (з 5% в 1998 р. до 8,5% в 2008 р.).

Активна державна підтримка фармацевтичної промисловості в Індії й Китаї дозволила захистити внутрішні ринки. Питома вага власних виробників на фармацевтичному ринку Китаю становить зараз 70%, в Індії – 80%. За період з 1999 р. по 2010 р. частка індійських і китайських компаній на глобальному фармацевтичному ринку зросла на 4% (з 6,5 до 10,4%), а частка компаній США знизилася на 14% [14].

Таким чином, аналіз форм і методів державної інвестиційної політики, які реалізовані у розвинених країнах та країнах, що стрімко розвиваються, свідчить про наступне.

По-перше, розвинені країни світу, які займають лідируючі позиції на світовому фармацевтичному ринку, не здійснюють прямої фінансової підтримки фармацевтичної галузі, але активно стимулюють розвиток R&D, в т.ч. нових напрямків досліджень – біотехнології, генної інженерії тощо.

По-друге, в країнах, що розвиваються, здійснюється повномасштабна державна підтримка фармацевтичної галузі в усіх напрямках, вкладаючи інвестиції в виробництво, кадрове забезпечення, інфраструктуру, а також у дослідження й розробки, що дозволяє їм не тільки захищати внутрішній ринок, але й успішно завойовувати позиції на зовнішньому ринку.

По-третє, державна політика у фармацевтичній галузі розвинених країн та країн, що розвиваються, не зводиться до створення загальних умов інвестиційної діяльності (що зветься інвестиційним кліматом), а передбачає активну роль держави в створенні системи довгострокового фінансування галузі.

По-четверте, державне фінансування фармацевтичної промисловості в країнах світу здійснюється за допомогою різноманітних, у тому числі й програмно-цільових методів, для чого використовуються різні типи спеціальних державних фінансових інститутів.

По-п'яте, оптимальним варіантом розв'язання проблеми залучення інвестицій у фармацевтичну галузь є комбінований варіант, що поєднує прямі державні інвестиції в основні фонди підприємств та R&D із заходами щодо розвитку й залучення недержавних інвестиційних ресурсів і власних коштів підприємства.

Стан української фармацевтичної промисловості у сучасних умовах характеризується значним відставанням від закордонних підприємств. Особливо відчутною є недостатність фінансових вкладень, що унеможливує значне підвищення інвестицій-

ної й інноваційної активності фармацевтичних підприємств.

Активізації і збільшенню обсягів інвестицій у фармацевтичну галузь може сприяти курс на створення фармацевтичних кластерів. Організація даної форми виробництва передбачає пайове фінансування як з боку держави, так і компаній-виробників. Державна підтримка може бути здійснена у вигляді підготовленого для будівництва майданчика з необхідною інфраструктурою (комунікаціями, під'їзними коліями та ін.). Подібна схема дає певні гарантії потенційним інвесторам, спрощує для них доступ на ринок [15]. Кластери необхідно створювати в регіонах, які мають сильну наукову й кадрову базу, в яких зосереджені провідні медичні й фармацевтичні університети країни.

Таким чином, Україна може йти по шляху країн, що розвиваються (Індія, Китай), використовуючи практику застосування адміністративних важелів і прямої участі держави в інвестиційному процесі розвитку фармацевтичної країни.

Висновки: 1. Світовий ринок має достатньо високу спеціалізацію і поділ ринку як за фармацевтичними групами, так і за окремими препаратами. Характерним явищем є злиття крупних фірм або поглинання ними більш дрібних з метою створення конгломератів, які контролюють певний сектор фармацевтичного ринку.

2. У фарміндустрії існує два сектори з принципово різною економікою і бізнес-стратегією. Перший – наукоємний (інноваційний), для якого характерними рисами є використання патентів, торгівельних марок, агресивної реклами та висока рентабельність. Другий сектор – відтворювальних продуктів – генериків, який є відносно низькорентабельним

3. Періодичне закінчення термінів дії патентів на ряд інноваційних препаратів приводить до значних втрат для Великої Фарми. Для світового фармацевтичного ринку характерні циклічні коливання темпів зростання. Тимчасове зниження темпів зростання ринку через втрату патентів заміщується зростанням масового випуску генериків – відтворених аналогів оригінальних препаратів.

4. Ключовою тенденцією й проблемою фармацевтичного ринку є постійне зростання вартості розробки одного оригінального препарату. В останні десятиліття витрати на розробку нових ліків зростали експонентними темпами.

5. Характерною особливістю фармацевтичного ринку є те, що світова фармацевтична спільнота вкладає кошти в економічно більш вигідні розробки – для лікування онкологічних захворювань і неінфекційних хронічних хвороб (цукровий діабет, серцево-судинні, імунні захворювання, хвороби Альцгеймера й Паркінсона), які розповсюджені в основному в розвинених країнах, і де платоспроможність населення є високою, а також існує медичне страхування. Компанії «Великої Фарми» неохоче беруть участь у проектах, які фінансуються міжнародними фондами, з метою створення ЛЗ для боротьби з небезпечними інфекціями (ВІЛ/СНІД, туберкульоз, малярія). Ця ніша може бути заповнена українською фармацевтикою.

6. Втрата патентного захисту на ряд провідних блокбастерів стане основним фактором зростання світового ринку непатентованих лікарських засобів, при цьому відбудеться переділ часток світового генеричного фармринку вбік Індії, Китаю, Бразилії, Туреччини й Південної Кореї. Ця тенденція пов'язана із привабливістю й меншою схильністю до конку-

ренції сегментів генерикового ринку. Поряд із закінченням строків патентного захисту за багатьма препаратами, прискореному зростанню світового ринку генериків буде сприяти реформування систем охорони здоров'я, спрямоване на економію бюджетних коштів, і, як наслідок, зрушення структури споживання з дорогих оригінальних лікарських засобів на більш доступні. У ситуації, що склалася на світовому фармринку, можна чекати жорсткої конкурентної боротьби фірм за перспективний сегмент генериків. У зв'язку з цим аналітики «Frost&Sullivan» відзначають збільшення кількості стратегічних альянсів між виробниками оригінальних лікарських препаратів і генериків та біоаналогів.

7. Основні точки зростання сучасного фармацевтичного ринку:

- розвиток сегментів біологічно активних добавок (БАД) і генериків;

- перехід від переважаючої сьогодні хімічної технології в виробництві ліків до біотехнології, а також виробництво фармацевтичних препаратів рослинного походження, частка яких, за прогнозами ВООЗ, у найближчі десять років перевищить у загальному обсязі лікарських засобів 60%;

- посилення міжнародного законодавства в області інтелектуальної власності (монопольне право на протязі 20 років на свою розробку, згідно з яким не дозволяється іншим фармпідприємствам випускати її дешеві копії), що забезпечує розробникам високий прибуток;

- серйозні протиріччя між інтересами фармацевтичної промисловості Заходу й потребами багаточисельного населення бідних країн і країн, що розвиваються;

- географічний зсув світового фармацевтичного ринку з північноамериканського і європейського регіонів в Азію й Латинську Америку;

- активізація країн, що розвиваються, й країн третього світу у напрямі подолання в найближчі 10 років переваг Заходу на світовому ринку лікарських засобів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Human Development Report 2009. Режим доступу www.hdr.undp.org.
2. Мир в 2050 году / под ред. Д. Франклина и Дж. Эндрюса. – М.: Манн, Иванов и Фербер, Эксмо, 2013. – 368 с.
3. Лин А.А., Соколова С.В. Фармацевтический рынок: фундаментальные особенности / Проблемы современной экономики. – № 2 (42), – 2012. – <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=4118>
4. Uwe Stoehr. Мировой фармацевтический рынок 2013: «Быстрее, выше, сильнее» / Аптека.ua Online [#939 (18) 05.05.2014]. – <http://www.apтека.ua/article/288827>
5. Wipo [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.wipo.int/export/sites/www/freepublications/en/intproperty/941/wipo_pub_941_2012.pdf
6. Блокбастерная зависимость / Интернет-журнал «Lobur» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.lobur.ru/index.php/2013-03-15-16-15-59/1875-blokbasternaja-zavisimost>
7. Широкова, И. Биотехнологии на фармрынке / И. Широкова // Ремедиум. – 2012. – № 9. – С. 18–25.
8. Кто у штурвала? R&D-активность фармрынка в 2012 г. – <http://www.apтека.ua/article/234485>
9. Burrill & Companys 27- th Annual Report on the Life Sciences Industry [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.burrillmedia.com/products/biotech-2013-life-sciences-capturing-value>
10. ФАРМирующее будущее/ Р. Хилл, М.Чуй. – <http://pharmexec.findpharma.com/>
11. К 2020 г. объем китайской фармотрасли составит 10 трлн юаней. – <http://www.pharmvestnik.ru/>
12. Кротков А.И. Сравнительный анализ современного состояния и перспектив развития фарминдустрии Индии и Китая // Региональные исследования. – 2009. – № 1(22). – С. 27–33.
13. Руйга И.Р. Отраслевые особенности государственной инвестиционной политики (на примере фармацевтической промышленности) / Вестник Алтайской науки. – № 3. – 2013. – С. 224–229.
14. Перспективы развития фармрынка Китая [Электронный ресурс]: Клиническая фармация: информационный web-журнал. – Режим доступа: <http://hospital-apтека.ru/digest/farmacevtrinok/1185-perspektivy-razvitiya-farmrynka-kitaya.html>
15. Шуляк С.П. Фармацевтический рынок России [Электронный ресурс]: Общество биотехнологов России им. Ю.А. Овчинникова. – Режим доступа: http://www.biorosinfo.ru/biotechnologia/farmacevtiheckiy_rinok_2009.pdf